

สรุปประเด็นให้สัมภาษณ์ของ
ศาสตราจารย์ ดร. ขาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ในรายการ “จุดเปลี่ยนประเทศไทย” ตอน “ประชาชนมีอำนาจเปลี่ยนแปลงการเมืองได้อย่างไร”
ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (ช่อง NBT)
วันจันทร์ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๙

ประชาชนมีอำนาจเปลี่ยนแปลงการเมืองได้อย่างไร

อำนาจของประชาชนในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะปรากฏอยู่ในเรื่องที่ว่าด้วยสิทธิต่างๆ ซึ่งสิทธิในแง่ของกฎหมายคืออำนาจอันชอบธรรมที่ประชาชนทุกคนได้รับ และมีกฎหมายคุ้มครองในการที่จะใช้สิทธิ นั้น และหมายความรวมถึงหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดให้ประชาชนได้ใช้สิทธินั้น ฉะนั้นอำนาจของประชาชนในการเปลี่ยนแปลงการเมืองตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีดังนี้

๑. เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตัวอย่างเช่น เรื่องการศึกษา ร่างรัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐต้องจัดการศึกษาตั้งแต่เด็กเล็กไปจนถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และในการศึกษาทุกระดับ ต้องมีการจัดการร่วมกันระหว่างประชาชน องค์กร ชุมชน รัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเมื่อพ้นจากการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วรัฐต้องจัดให้มีกองทุนที่จะดูแลประชาชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้ได้รับการศึกษาตามความถนัด นอกจากนี้ประชาชนมีสิทธิร่วมกับรัฐในการจัดการเรื่องสาธารณสุข สวัสดิการ ทรัพยากรธรรมชาติ และบังคับว่าถ้ารัฐจะดำเนินการหรืออนุมัติให้เอกชนรายใดใช้ทรัพยากรธรรมชาติต้องให้ประชาชนในท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมรับฟังและเสนอความคิดเห็นในการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นด้วย ซึ่งประชาชนมีสิทธิที่จะสอบถามข้อมูลจากรัฐได้ ถ้ารัฐไม่ดำเนินการประชาชนมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่กระทำการหรือละเว้นกระทำการใดที่อาจจะทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเสียหาย นอกจากนี้ประชาชนยังมีหน้าที่ชี้เบาะแสที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และไม่สนับสนุนการทุจริตคอร์รัปชันอีกด้วย

๒. เรื่องการกำหนดนโยบายของรัฐ การจัดทำโครงการการบริหารงานของรัฐ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการเสนอให้หน่วยงานของรัฐงดเว้นการกระทำการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุข หรือเสนอความคิดเห็นก่อนที่รัฐจะดำเนินการหรืออนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม การค้าและการลงทุน ซึ่งประชาชนสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นได้ และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นประชาชนต้องได้รับประโยชน์ด้วย แต่ถ้าประชาชนได้รับความเดือดร้อนเสียหาย รัฐต้องจัดให้มีการเยียวยาความเสียหาย

๓. เรื่องการเสนอกฎหมาย ข้อบัญญัติท้องถิ่น ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น ประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน มีสิทธิร่วมกันลงชื่อเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ ประชาชนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน มีสิทธิร่วมกันลงชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ หรือประชาชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ เป็นต้น

๔. เรื่องการจัดตั้งพรรคการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนสามารถรวมกลุ่มกันจัดตั้งพรรคการเมือง หรือลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา และมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นได้

๕. เรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และองค์กรอิสระ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การยื่นร้องเรียนต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือองค์กรอิสระใด มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติหรือทุจริต ต่อหน้าที่ หรือประชาชนไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ คน ร่วมกันลงชื่อร่วมร้องเรียนว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ทุจริต นอกจากนี้ประชาชนยังมีสิทธิลงชื่อร่วมกันเสนอถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ตามจำนวนของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น เช่น ถ้าในท้องถิ่นใดมีผู้มีสิทธิออกเสียงไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ คน ต้องมีจำนวนประชาชนที่ยื่นถอดถอนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ หรือถ้าในท้องถิ่นใดมีผู้มีสิทธิออกเสียงเกิน ๑๐๐,๐๐๐ คน ต้องมีจำนวนประชาชนที่ยื่นถอดถอนไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ คน เป็นต้น

สำหรับกลไกตรวจสอบหรือการกลั่นกรองประชาชนที่มาใช้สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้นมีกระบวนการที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบกลั่นกรองคือต้องมีการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานว่ากรณีดังกล่าวมีมูลหรือไม่ ซึ่งถ้าหน่วยงานหรือองค์กรใดมีประชาชนร้องเรียนเป็นจำนวนมากก็เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานหรือองค์กรนั้นมีปัญหาบางอย่างที่ผิดปกติ รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือจัดการปฏิรูปหน่วยงานหรือองค์กรนั้น

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ๑. มีการเพิ่มสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีพลัง มีความตื่นรู้และความเข้าใจทางการเมือง การสาธารณสุขมากยิ่งขึ้น ๒. มีกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งหลักการทั้ง ๒ ประการนี้จะส่งผลให้ประชาชนมีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

โดย ฝ่ายเลขานุการ คณะอนุกรรมการ
ประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน
ในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ